

نگاهی به موضوع کالاهای حساس، خاص و استراتژیک در ایران

ماندانا فاضل*

چکیده

موضوع کالاهای «حساس»، «خاص» و بعضاً «استراتژیک» با سوابق تاریخی متفاوت در مذاکرات تجاری بین‌المللی وارد گشته است که آخرین آن مربوط به مذاکرات «دور دوحه» می‌باشد. هر دو گروه از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از انعطاف‌پذیری در کاهش کمتر یا عدم کاهش تعرفه‌ها در مورد کالاهای حساس (عمدتاً کالاهای کشاورزی) برخوردارند، در حالی که امکان استفاده از انعطاف‌پذیری در مورد کالاهای «خاص» که با سه معیار اصلی «امنیت غذایی»، «امنیت معیشتی» و «توسعه روستایی» در بخش کشاورزی ارزیابی می‌گردند تنها مختص کشورهای در حال توسعه می‌باشد. در مورد کالاهای حساس و استراتژیک تعریف دقیق و مورد توافق همه کشورهای وجود ندارد و هر کشور براساس شرایط خاص خود به انتخاب آن دست می‌زند. در مورد کالاهای خاص در مذاکرات دور دوحه معیارهایی از سوی سازمان‌های بین‌المللی مطرح گردیده است که تا حدودی ضوابط انتخاب را نشان می‌دهد.

در ایران در ارتباط با تنظیم بازار، برنامه‌های توسعه، واردات کالا، تعیین قیمت‌های تضمینی محصولات کشاورزی، اعطای یارانه به کالاها، و در تعیین فهرست کالاهای منفی و حساس مربوط به مذاکرات تجاری با کشورهای خارجی و ... از لفظ کالاهای عمومی، اساسی، ضروری و غیرضروری استفاده شده و به طور مشخص لفظ کالاهای حساس و یا خاص به کار گرفته نشده است.

در این مقاله سعی شده است کالاهای حساس و خاص در ایران براساس ملاک‌های مختلف بکار گرفته شده شناسایی شده و نسبت به آنها تخمین اولیه‌ای صورت گیرد.

واژه‌های کلیدی

کالاهای حساس، کالاهای خاص، کالاهای استراتژیک، سیاست تجاری، ایران

طبقه‌بندی JEL: F13, Q17, Q18, Q38

(۱) مقدمه

در شماره ۶ و ۷ فصلنامه پژوهش‌های تجارت جهانی (بهار و تابستان ۱۳۸۶)، مروری نسبتاً مشروح بر موضوع کالاهای «حساس» و «خاص» در مذاکرات تجاری بین‌المللی صورت گرفت و در انتهای آن قرار شد که این موضوع در ایران نیز به طور ویژه پیگیری گردد. مقاله حاضر در حقیقت به دنبال تکمیل مقاله قبلی است تا موضوع کالاهای مورد نظر به طور مشخص در ایران بررسی و شناسایی گردد. البته شناسایی کالاهای حساس و خاص در ایران عمدتاً براساس قوانین و مقررات، ضوابط، سطوح تعرفه، قیمت‌های خرید تضمینی موجود، یارانه‌های اختصاص‌یافته، فهرست‌های کالاهای منفی و حساس رد و بدل شده در مذاکرات تجاری صورت گرفته است و تحقیق کمتر براساس محاسبه شاخص‌های معرفی شده توسط سازمان‌های بین‌المللی به ویژه در مورد کالاهای خاص بوده است.^۱

(۲) شناخت موضوع

یکی از عناصر متشکله در هر سیاست تجاری تعریف و تعیین کالاهای حساس، استراتژیک و بعضاً خاص می‌باشد. در اغلب مذاکرات تجاری دو یا چندجانبه به ویژه مذاکرات تجاری ترجیحی معمولاً کشورها برخی از کالاها را به دلیل حساسیت و اهمیت اقتصادی (درآمدی) یا اجتماعی و سیاسی (اشتغال) از جریان مذاکرات مستثنی می‌کنند و آنها را در فهرست کالاهای بدون ترجیحات

۱- در این زمینه مطالعاتی از سوی مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی در دست انجام است.

و یا با ترجیحات و انعطاف‌پذیری‌های کمتر قرار می‌دهند. این فهرست معمولاً فهرست منفی^۱ نامیده می‌شود. در اغلب کشورهای جهان چه در گروه کشورهای توسعه‌یافته و چه در حال توسعه و چه در گروه کشورهای با کمترین درجه توسعه‌یافتگی اغلب از ابزار تعیین کالاهای حساس^۲ استفاده می‌کنند. به طور معمول و سنتی در طول رشد صنعتی بیشتر نقاط جهان، حمایت از کالاهای حساس از قلمرو کالاهای صنعتی به قلمرو کالاهای کشاورزی سوق پیدا کرده است و اغلب کالاهای حساس کشورها در همه گروه‌ها را کالاهای کشاورزی تشکیل می‌دهند. ولی از آنجا که تا به امروز تعریف مشخص و محدودکننده‌ای برای کالاهای حساس صورت نگرفته است و این خود کشورها هستند که بر حسب اهمیت و حساسیت کالاها آنها را جزء کالاهای حساس برمی‌شمارند، این کالاها می‌توانند شامل کالاهای صنعتی نیز باشند. البته با توجه به سابقه طولانی‌تر مذاکرات چندجانبه در ادوار مذاکراتی گوناگون سازمان جهانی تجارت در جهت کاهش و حذف حمایت‌ها در بخش صنعت نسبت به بخش کشاورزی، عملاً در کشورهای توسعه‌یافته حمایت‌های آشکار کمتری نسبت به صنعت صورت می‌گیرد.

همه گروه‌های کشوری می‌توانند در مذاکرات خود فهرستی از کالاهای حساس را تعیین کنند. البته در مذاکرات بین‌المللی چندجانبه، همچون مذاکرات «دور دوحه»^۳ که به «دستورالعمل توسعه دوحه»^۴ موسوم می‌باشد و از سال ۲۰۰۱ میلادی آغاز شده و همچنان ادامه دارد، موضوع کالاهای حساس مورد مذاکره قرار گرفت. در «بسته چارچوب ژوئیه ۲۰۰۴»^۵ برای اولین بار مقرراتی در مورد انعطاف‌پذیری نسبت به کالاهای «حساس» و «خاص» به رسمیت شناخته شد. در حالی که همه گروه کشورها از توسعه‌یافته تا دارای کمترین درجه توسعه‌یافتگی می‌توانند از حق تعیین کالاهای حساس برخوردار شوند، تعیین «کالاهای خاص»^۶ تنها در اختیار کشورهای در حال توسعه و با کمترین درجه توسعه‌یافتگی می‌باشد که می‌توانند در حوزه کشاورزی فهرستی از کالاها را نیز بر اساس معیارهایی چون «امنیت غذایی»^۷ «امنیت درآمد و معیشت زندگی»^۸ و «نیازهای توسعه روستایی»^۹ برگزینند. در اجلاس‌های قبل از دور دوحه، کشورهای در حال توسعه در مذاکرات کشاورزی رسماً پیشنهادهایی را براساس سه رکن اصلی موافقتنامه کشاورزی یعنی (۱) دسترسی به بازار، (۲)

-
- 1- Negative List
 - 2- Sensitive Goods or Products
 - 3- Doha Round
 - 4- Doha Development Agenda/ DDA
 - 5- 2004 July Package
 - 6- Special Products
 - 7- Food Security
 - 8- Livelihood Security
 - 9- Rural Development Needs

حمایت داخلی و (۳) رقابت صادراتی ارائه دادند و در مورد هر یک از آنها خواستار رفتار ویژه و متفاوتی شدند. مفهوم «محصولات استراتژیک» نیز از میان همین مذاکرات برخاست.

البته مفهوم «محصولات استراتژیک» در میان کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته تا حدودی با یکدیگر متفاوت می‌باشد، در حالی که برای کشورهای در حال توسعه محصولات مرتبط با امنیت غذایی و درآمدی در این رده قرار می‌گیرند، برای کشورهای توسعه یافته علاوه بر این‌ها هر آنچه که در یک موقعیت تهاجم نظامی می‌تواند به قدرت دفاعی و ادامه مبارزه کمک کند نیز استراتژیک خوانده می‌شود.^۱ در برخی موارد نیز بر حسب سیاست‌های توسعه‌ای گزینش شده تعدادی از بخش‌ها استراتژیک شناخته شده و بر اساس نیازهای آن بخش برخی کالاها که جهت توسعه و رشد آن بخش ضروری شمرده می‌شوند نیز کالاهای استراتژیک محسوب می‌شوند. همانند آهن و فولاد که جهت صنایع مصنوعات ساخته شده از آهن و فولاد (همچون اتومبیل، کشتی، ساختمان، ...) استراتژیک شمرده می‌شوند.

۳) علل گزینش کالاهای حساس و خاص

همان‌طور که قبلاً اشاره شد کشورها به دلایل مختلف اقتصادی، اجتماعی و سیاسی برخی از کالاها را از حوزه رقابت‌های عام بین‌المللی بیرون کشیده و آنها را با ابزارهای مختلف حمایتی تحت پوشش قرار می‌دهند. گاهی برای حفظ صنایع نوپا که هنوز قدرت رقابت با کالاهای خارجی را ندارند با دیوارهای بلند تعرفه‌ای و استانداردهای سخت فنی آنها را تحت حمایت قرار می‌دهند. گاهی مسئله اشتغال و عدم امکان جایگزینی مشاغل جدید در کوتاه‌مدت برای مشاغلی که به دلیل هجوم واردات ارزان و بعضاً با کیفیت از دست خواهند رفت، موجب توسل به سیاست‌های حمایتی می‌شود که گاه اگر برنامه و دورنمای بلندمدتی در پیش روی سیاستگذاران کشورها نباشد به بار سنگین دولت‌ها در تحمل صنایع ناکارآمد و خارج از رده از نظر فناوری می‌انجامد. بعضی اوقات کالاها از نظر درآمدهای تعرفه‌ای دولت‌ها مورد توجه و حمایت قرار می‌گیرند (همچون مشروبات الکلی و سیگار که در بسیاری از کشورها به ویژه کشورهای صنعتی غرب عوارض وارداتی آنها به دولت تعلق می‌گیرد). در برخی موارد هم نفوذ و قدرت سیاسی و اقتصادی صنایع یا بخش‌های تولیدی است که می‌تواند بر دولت‌ها اثر گذاشته و آنها را به وضع و تداوم سیاست‌های حمایتی وادار سازد.

۱- در این مورد می‌توان به ذخایر استراتژیک ایالات متحده آمریکا در دهه ۱۹۸۰ اشاره کرد که بیش از ۴۰ قلم کالا-از نفت تا شمع و باطری اتومبیل- را در برمی‌گرفت. به دلیل هزینه‌های هنگفت نگهداری این ذخایر، تغییرات فناوری و به تبع آن تغییر نیازها، در دهه‌های بعدی این کشور ناگزیر به کاهش حجم یا حذف برخی از کالاها در سبد کالاهای استراتژیک شد.

در مورد محصولات کشاورزی نیز امنیت غذایی و عدم اطمینان به نوسانات بازارهای جهانی و قرار گرفتن کشاورزان در رده‌های پائین درآمدی در اکثر کشورها موجب رفتار ویژه و حمایتی با محصولات کشاورزی و کشاورزان می‌شود.

در همه موارد فوق و موارد مشابه بسیار دیگری که هنوز بازگفته نشده است هدف از حمایت‌ها دوری از آسیب‌پذیری‌هاست. حال، این آسیب‌پذیری‌ها می‌تواند در سطح ملی، منطقه‌ای، یا صنعتی خاص، یا حتی شخصیتی حقیقی یا حقوقی تصور شود. تنظیم یک سیاست مناسب حمایتی در گرو حداکثر کردن منافع ملی در بلندمدت و تعدیل حداقلی آسیب‌پذیری‌های ملی و منطقه‌ای در کوتاه مدت می‌باشد. دولت‌ها معمولاً از طریق تعیین تعرفه‌ها، سهمیه‌های وارداتی، مجوزدهی، اعطای امتیازات خاص و ویژه، تنظیم قوانین خاص و ویژه، اعطای یارانه و ... کالاهای حساس و خاص را تحت پوشش حمایتی خود قرار می‌دهند. در بسیاری از کشورها اغلب این نوع کالاها از تعرفه‌های خاص^۱ یا ترکیبی^۲ یا مختلط^۳ برخوردار می‌شوند. در حالی که اکثر کالاهای معمولی از تعرفه ارزشی^۴ برخوردارند، استفاده از تعرفه‌های غیرارزشی در حقیقت جلوه ظاهری سطح تعرفه‌ها را پائین‌تر از واقع نشان می‌دهد. استفاده از «تعرفه‌های پلکانی»^۵ نیز به نوعی حمایت از صنایع داخلی می‌باشد بدین شکل که مثلاً در بخش منسوجات و پوشاک تعرفه وارداتی پنبه، پشم، الیاف مصنوعی و رنگ و ماشین‌آلات مربوطه پائین، تعرفه انواع نخ بافندگی آنها در حد متوسط، و تعرفه پارچه و لباس‌های آماده از آنها به تدریج در بالاترین سطح قرار می‌گیرند تا ضمن تأمین ارزان مواد اولیه مورد نیاز صنایع منسوجات و پوشاک از حفظ اشتغال و تولید در صنایع ریسندگی و بافندگی، رنگ و چاپ، طراحی و دوخت هم با برقراری تعرفه‌های بالاتر برای کالاهای آماده وارداتی خارجی از قیمت و قدرت رقابت محصولات مشابه داخلی دفاع شود. البته یکی از اعتراضاتی که کشورهای در حال توسعه علیه کشورهای توسعه‌یافته دارند همین استفاده از تعرفه‌های پلکانی است که مانع از صدور ارزانتر محصولات فرآوری‌شده کشورهای در حال توسعه به بازارهای کشورهای توسعه‌یافته می‌شود و به نوعی این کشورها را به صدور مواد خام و پردازش نشده تشویق می‌کند؛ چراکه این نوع کالاها با تعرفه و رقابت کمتری در بازارهای پیشرفته مواجه می‌شوند، در حالی که کالاهای فرآوری‌شده و ساخته شده با تعرفه‌های بالاتر، استانداردهای فنی و بهداشتی سخت‌تر و کلاً با رقابت بیشتری برخورد می‌کنند.

سازمان‌های بین‌المللی مختلف شاخص‌های متفاوت ولی نزدیک به هم را برای شناسایی

1 - Specific

2 - Compound

3 - Mixed

۴- نمونه بارز این موارد را می‌توان در تعرفه‌های وارداتی کشور سوئیس دید.

5 - Ad Valorem

6 - Tariff Escalation

«کالاهای خاص» به کار گرفته‌اند. سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد^۱ در شناسایی کالاهای خاص تحت سه معیار «امنیت غذایی» «امنیت درآمد و معیشت زندگی» و «نیازهای توسعه روستایی» از شاخص‌های زیر استفاده می‌کند:

- ۱- نسبت کالری سرانه روزانه حاصل از محصول به کالری سرانه روزانه مصرفی از همه محصولات؛
- ۲- نسبت کل محصول مصرف شده به کل محصول تولید شده؛
- ۳- نسبت کل محصول وارد شده به کل محصول مصرف شده؛
- ۴- نسبت انحراف معیار به ضریب تغییرات تولید و قیمت محصول؛
- ۵- درجه انتقال قیمت (بین‌المللی به داخلی)؛
- ۶- تغییر در درآمد (صادراتی) به موجب فعالیت مربوط به محصول؛
- ۷- سهم کل درآمد (خانوار) ناشی از فعالیت مربوط به محصول؛
- ۸- سهم درآمد صرف شده روی محصولی مشخص در سطح ملی یا منطقه‌ای؛
- ۹- سهم اشتغال محصول از کل نیروی کار کشاورزی یا از کل اشتغال روستایی در سطوح ملی یا منطقه‌ای؛
- ۱۰- سهم اشتغال در صنعت مربوط به محصول در کل نیروی کار (یا کل نیروی کار کشاورزی)، و توزیع جنسی و سنی نیروی کار بکار گرفته شده در تولید محصول؛
- ۱۱- سهم درآمد سرانه حاصل از محصول در سطح منطقه‌ای یا ملی؛
- ۱۲- نسبت سطح زیرکشت محصول به کل زمین‌های زیرکشت (در سطح ملی و منطقه‌ای)؛
- ۱۳- نسبت تعداد واحدهای زراعی کشت محصول به کل تعداد مزارع؛
- ۱۴- رابطه همبستگی بین واردات و تولید داخلی؛
- ۱۵- نسبت نرخ رشد جایگزین‌های وارداتی به نرخ رشد محصول وارداتی رقیب؛
- ۱۶- سهم فعالیت اقتصادی محصول در کل تولید کشاورزی روستایی (در سطح ملی یا منطقه‌ای)؛
- ۱۷- نسبت نرخهای رشد محصول به نرخهای رشد منطقه روستایی،
- ۱۸- ظرفیت بالقوه ایجاد ارزش افزوده محصول و ارتباطات حاصل از آن (تا چه اندازه محصول در محل پردازش می‌شود یا می‌تواند بشود، سهم نهاده‌های واسطه‌ای کشاورزی مورد استفاده در بخش‌های غیرکشاورزی، ارزش کالاها یا خدماتی که به عنوان نهاده استفاده می‌شوند)؛
- ۱۹- درآمد تعرفه‌ای حاصل از محصول.^۲

1 - FAO

2 - ICTSD and FAO, Indicators for the Selection of Agricultural Special Products: Some Empirical Evidence, Information Note, Number.1, July 2007, pp. 2-3.

۴) مصادیقی از کالاهای حساس و خاص در ایران

در جمهوری اسلامی ایران به طور مشخص در تعیین و تقسیم‌بندی کالاهای با اهمیت ویژه از لفظ حساس یا خاص استفاده نشده و بیشتر از الفاظ ضروری و اساسی استفاده شده است. از همین رو به طرق مختلف سعی شده که این کالاها براساس شیوه‌هایی که هم‌اکنون در کشور در حال انجام است شناسایی شوند. ابتدا به آئین‌نامه اجرایی جزء (۳) بند «ه» تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور (تصویب‌نامه هیأت وزیران مورخ ۱۳۸۶/۴/۳) مراجعه می‌کنیم که کالاها را به شرح زیر تقسیم کرده است:

«آئین‌نامه اجرایی جزء (۳) بند «ه» تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور

ماده ۱- کالاها به چهار گروه زیر تقسیم می‌شوند:

- الف- کالاهای عمومی مورد نیاز و ضروری: کالاهایی هستند که مورد نیاز و مصرف عموم مردم بوده و به صورت مستمر مورد استفاده قرار می‌گیرند.
- تبصره- محصولات صنعتی و غیرصنعتی که برای تولید و یا فرآوری این قبیل کالاها مورد استفاده قرار می‌گیرند مشمول این تعریف می‌باشند.
- ب- کالاهای غیرضروری: کالاهایی هستند که به معیشت مردم ارتباط ندارند و تزئینی و بنا به ذوق و سلیقه شخصی افراد مورد مصرف قرار می‌گیرند.
- ج- کالاهای غیرمجاز: کالاهایی هستند که به موجب قوانین و مقررات دستگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط، ورود و خروج و یا مصرف آنها در کشور غیرمجاز شناخته شود.
- د- کالاهای ممنوعه: کالاهایی هستند که به موجب شرع مقدس اسلام و یا به موجب قانون، ورود و خروج، خرید و فروش و یا مصرف آنها ممنوع می‌باشد.

ماده ۲- فهرست کالاهای غیرضروری، غیرمجاز و ممنوعه موضوع جزء (۳) بند (ه)

تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور به شرح زیر تعیین می‌شود:

الف- کالاهای غیرضروری:

۱- سیگار و کالاهای دخانی؛

۲- لوازم بهداشتی و آرایشی؛

۳- آلات موسیقی و قطعات آن؛

۴- بازیچه و اسباب‌بازی؛

- ۵- لوازم تزئینی منزل و خودرو شامل گل مصنوعی، قاب عکس، مجسمه، رینگ و لوازم اسپرت خودرو؛
- ۶- انواع بلور، چینی و کریستال؛
- ۷- انواع نوشابه؛
- ۸- انواع آدامس و شکلات؛
- ۹- دستگاه‌های ضبط و پخش صوتی و استریو؛
- ۱۰- پیپ، کراوات و فندک؛
- ۱۱- طلا، سنگ‌های قیمتی و فلزات گرانبها؛
- ۱۲- زیورآلات اصل و بدل.

ب- کالاهای غیرمجاز و ممنوعه:

- ۱- مشروبات الکلی؛
- ۲- گیرنده ماهواره و ملحقات آن؛
- ۳- اشیاء مبتذل و مستهجن؛
- ۴- البسه دست دوم؛
- ۵- کالاهای تاریخ مصرف گذشته؛
- ۶- تلفن‌های بی‌سیم با برد بالا؛
- ۷- انواع بی‌سیم با برد بالا؛
- ۸- وسایل آتش‌بازی؛
- ۹- کالاهایی که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سلامت آنها را تأیید نمی‌کند؛
- ۱۰- سلاح و مهمات؛
- ۱۱- اقلامی که در طول سال توسط دولت ممنوع اعلام می‌گردد.

ماده ۳- سایر کالاها به جزء کالاهای مشمول جزءهای (الف) و (ب) ماده (۱) این آیین‌نامه جزء کالاهای ضروری و یا عمومی (کالاهای عادی مورد نیاز عموم مردم) خواهند بود.

ماده ۴- فهرست کالاهای موضوع این آیین‌نامه صرفاً به منظور تعیین جریمه کالاهای قاچاق موضوع جزء (۳) بند (ه) تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور مصداق داشته و در مواردی که برای ورود کالا قوانین و مقررات خاصی وجود داشته باشد از جمله کالاهایی که

توسط بخش دولتی به صورت رسمی وارد می‌شوند، مقررات زیربط مورد عمل خواهد بود». تقسیم‌بندی فوق که خطوط کلی را در مورد کالاها بیان می‌دارد تا حدودی اشاره دارد که کالاهای ممنوعه و غیرمجاز می‌بایست از بالاترین تعرفه‌های ورودی برخوردار باشند یا اصلاً مجوز ورود دریافت ندارند، درحالی که کالاهای غیرضروری می‌بایست در مرحله پائین تری از نظر سطح تعرفه و مجوزدهی قرار داشته باشند. البته از تعریف کلی کالاهای عمومی موردنیاز نمی‌توان دریافت که واردات آنها کاملاً آزاد و با تعرفه پائین است یا بالعکس. سطح تعرفه و حساسیت کالاها را تنها با سنجش میزان تولید و مصرف داخلی و میزان و کیفیت و قیمت محصولات وارداتی مشابه می‌توان سنجید.

در برنامه‌های مختلف پنج ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی ج.ا.ایران بدون آن که کالاهای اساسی تعریف شوند مصادیق آن در دریافت یارانه در برنامه‌های مختلف در نظر گرفته شده‌اند. به طور کلی ۸۳ درصد یارانه‌های پرداختی دولت مربوط به کالاهای مصرفی اساسی بوده و مقدار کمتری به تولید، خدمات و صادرات کالاها تعلق داشته است.^۱ کالاهای گندم، قند و شکر، شیر، برگ سبز چای و پنیر (از سال‌های آخر برنامه اول)، گوشت قرمز، روغن و برنج (از سال ۱۳۷۳ به بعد)، گوشت مرغ، تخم‌مرغ و پودر شوینده (در برنامه سوم) جزو کالاهای اساسی دریافت‌کننده یارانه‌های مصرفی بوده‌اند.^۲ اگر تعیین قیمت خرید تضمینی برای محصولات اساسی کشاورزی را نیز حاکی از اهمیت، حساسیت یا خاص بودن این محصولات بدانیم، نظر انداختن به فهرست این محصولات نیز ما را در تعیین کالاهای مورد نظر کمک می‌کند. در سال‌های گذشته قیمت خرید تضمینی محصولات اساسی زیر تعیین شده‌اند:

گندم، گندم دوروم، جو، ذرت دانه‌ای، چغندر قند، پنبه (وش)، دانه آفتابگردان، دانه سویا، دانه کلزا، دانه گلرنگ، سیب‌زمینی پائیزه، بهاره، و طرح استمرار، پیاز پائیزه، بهاره، تابستانه و طرح استمرار، لوبیا چیتی، لوبیا سفید، عدس، نخود و برنج (ارقام خزر، فجر، ساحل، ندا، نعمت، سپیدرود، چرام و ارقام مشابه)، خرما، کشمش، سیب (ممتاز و درجه ۱ الی ۳)، پرتقال (درجه ۱ شمال)، لیموشیرین (درجه ۱ جنوب)، لیموترش، گریپ فروت تو سرخ و سفید، نارنگی درجه یک و رسمی شمال، انار، انجیر خشک استهبان، برگه زردآلو آفتابی و کالیفرنمایی، برگ سبز چای (درجه ۱ و ۲)، و پیله ابریشم.^۳

۱ - خلیل حیدری، زورار پرمه و دیگران، «اصلاح نظام پرداخت یارانه کالاهای اساسی در ایران (با تأکید بر هدفمندی)»، مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۵، صص ۳-۲.

۲ - همان، ص ۴.

۳ - مصوبات هیأت دولت، کمیسیون شورای اقتصاد در سالهای ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۷.

البته تعیین قیمت خرید تضمینی لزوماً به معنی تحقق خرید این محصولات نیست، ولی حاکی از اهمیت آنها می‌باشد؛

از آنجا که یکی از ابزارهای حمایتی عبارت از تعرفه‌ها می‌باشند؛ به ساختار تعرفه‌ای تجارت کشور در سال‌های ۱۳۸۶، ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ در حد اختصار نظر می‌اندازیم.

جدول شماره یک ساختار تعرفه‌ای کشور را در سال‌های مذکور نشان می‌دهد. طبق جدول یک در سال ۱۳۸۶، ۶۷۳۳ خط تعرفه‌ای کالا در سطح کدهای هشت رقمی نظام هماهنگ (HS) در ۵۶ دسته تعرفه ورودی مختلف وجود داشته‌اند. بیشترین فراوانی از نظر خطوط تعرفه‌ای در دسته تعرفه ورودی ۴ درصد قرار داشت که ۲۲۸۵ خط یا ۳۳/۹۵ درصد کل خطوط تعرفه‌ای کشور در این رده قرار داشته‌اند. پس از آن فراوانی دسته‌های تعرفه‌ای ۱۰ درصد، ۱۵ درصد، ۲۰ درصد، ۳۰ درصد و ۴۵ درصد قرار داشته‌اند که به ترتیب ۱۰/۳۶، ۸/۲۸، ۸/۰۵، ۶/۷۰ و ۵/۱۰ درصد از کل خطوط تعرفه‌ای را به خود اختصاص داده بودند. برای عملکرد بهتر اجرایی می‌باید از پراکندگی دسته‌های تعرفه‌ای کاسته شود.

حدود ۴۵ درصد از خطوط تعرفه‌ای کشور در سال ۱۳۸۶ تعرفه‌های ۱۰ درصد و پائین‌تر، حدود ۵۳ درصد از خطوط تعرفه‌ای ۱۵ درصد و پائین‌تر، حدود ۷۲ درصد از خطوط تعرفه‌ای کشور تعرفه‌های ۳۰ درصد و پائین‌تر، و ۸۵/۵ درصد از خطوط تعرفه‌ای کشور، تعرفه‌های ۵۰ درصد و کمتر داشته‌اند. به عبارت دیگر، در سال ۱۳۸۶ تنها ۱۵ درصد از خطوط تعرفه‌ای کشور تعرفه‌هایی بالاتر از ۵۰ درصد داشته، و تنها ۵/۵ درصد از خطوط تعرفه‌ای تعرفه‌هایی بین ۹۰ الی ۲۰۰ درصد داشته‌اند که برخی از آنها جزو کالاهای ممنوعه بوده و تعرفه‌های بالای وارداتی منتسب به آنها تنها برای محاسبه جرایم ورود غیرمجاز آنها به کار گرفته می‌شود.

در سال ۱۳۸۷ تعداد کل خطوط تعرفه‌ای، حدود ۲۶ خط افزایش یافته و تعداد آن برحسب نظام هماهنگ (HS) به ۶۷۵۹ خط هشت رقمی رسیده است. تعداد طبقات تعرفه با حذف تعرفه ۱۵۰ درصد ۵۵ دسته بوده است. در سال ۱۳۸۸ با توجه به تغییرات مصوب تعرفه‌ها که هنوز هم امکان تغییر دارد، تعداد کل خطوط تعرفه‌ای به ۶۸۶۶ رسیده است که ۴ خط آن کدهای ۱۰ رقمی دارند. تعداد دسته‌های تعرفه‌ای این سال نیز از نظر تعداد یک مورد افزایش یافته و دسته تعرفه‌ای ۴۰۰ درصد به آن اضافه شده است. در سال ۱۳۸۸ نیز بیشترین فراوانی خطوط تعرفه‌ای مربوط به دسته ۴ درصد با ۳۴/۹۵ درصد خطوط و پس از آن دسته‌های تعرفه‌ای ۱۰ درصد، ۲۰ درصد،

جدول شماره ۱ - ساختار تعرفه‌های وارداتی ایران در سالهای ۱۳۸۶، ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸

فرآیند تجزیه درصد سهم	۱۳۸۸ *			۱۳۸۷			۱۳۸۶			میزان تعرفه (حقوق ورودی)
	درصد از کل خطوط	تعداد خطوط	درصد از کل خطوط	درصد از کل خطوط	تعداد خطوط	درصد از کل خطوط	تعداد خطوط	درصد از کل خطوط	تعداد خطوط HS کد ۸ رقمی	
۳۴/۹۶	۳۴/۹۵	۲۴۰۱	۳۴/۹۲	۳۳/۹۵	۳۳۶۰	۳۳/۹۵	۲۲۸۵	۴ درصد	۲۲۸۵	۴ درصد
۳۵/۴۱	۰/۴۵	۳۱	۰/۴۶	۰/۴۶	۳۱	۰/۴۲	۲۸	۵ درصد	۲۸	۵ درصد
۳۵/۴۲	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۷ درصد	۱	۷ درصد
۴۵/۲۲	۹/۸۰	۶۷۳	۹/۸۴	۹/۸۴	۶۶۵	۱۰/۳۶	۶۹۷	۱۰ درصد	۶۹۷	۱۰ درصد
۵۳/۱۶	۷/۹۴	۵۲۵	۷/۹۶	۷/۹۶	۵۲۸	۸/۲۸	۵۵۷	۱۵ درصد	۵۵۷	۱۵ درصد
۶۱/۵۱	۸/۳۵	۵۷۳	۸/۳۱	۸/۳۱	۵۶۲	۸/۰۵	۵۴۲	۲۰ درصد	۵۴۲	۲۰ درصد
۶۶/۳۶	۴/۸۵	۳۳۳	۴/۸۴	۴/۸۴	۳۲۷	۴/۵۳	۳۰۵	۲۵ درصد	۳۰۵	۲۵ درصد
۶۶/۳۷	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۲۶ درصد	۱	۲۶ درصد
۶۶/۴۱	۰/۰۴	۳	۰/۰۴	۰/۰۴	۳	۰/۰۴	۳	۲۷ درصد	۳	۲۷ درصد
۶۶/۴۲	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۲۸ درصد	۱	۲۸ درصد
۶۶/۴۶	۰/۰۴	۳	۰/۰۴	۰/۰۴	۳	۰/۰۴	۳	۲۹ درصد	۳	۲۹ درصد
۷۲/۸۰	۶/۳۴	۴۲۵	۶/۶۶	۶/۶۶	۴۵۰	۶/۷۰	۴۵۱	۳۰ درصد	۴۵۱	۳۰ درصد
۷۲/۸۴	۰/۰۴	۳	۰/۰۴	۰/۰۴	۳	۰/۰۴	۳	۳۱ درصد	۳	۳۱ درصد
۷۲/۸۵	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۳۲ درصد	۱	۳۲ درصد
۷۲/۸۹	۰/۰۴	۳	۰/۰۴	۰/۰۴	۳	۰/۰۴	۳	۳۳ درصد	۳	۳۳ درصد
۷۲/۹۰	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۳۴ درصد	۱	۳۴ درصد

ادامه جدول شماره ۱

میزان تعرفه (حقوق ورودی)	۱۳۸۶		۱۳۸۷		۱۳۸۸*		فراوانی تجمعی درصد سهم
	تعداد خطوط برحسب کد ۸ رقمی HS	درصد از کل خطوط	تعداد خطوط	درصد از کل خطوط	تعداد خطوط	درصد از کل خطوط	
۳۵ درصد	۴۸	۰/۷۱	۵۸	۰/۸۶	۸۳	۱/۲۱	۷۲/۱۱
۳۶ درصد	۲	۰/۰۳	۲	۰/۰۳	۲	۰/۰۳	۷۲/۱۴
۳۷ درصد	۳	۰/۰۴	۳	۰/۰۴	۳	۰/۰۴	۷۲/۱۸
۳۸ درصد	۲	۰/۰۳	۲	۰/۰۳/۰/۰۳	۲	۰/۰۳	۷۲/۲۱
۳۹ درصد	۳	۰/۰۴	۳	۵/۹۶	۳	۰/۰۴	۷۲/۲۵
۴۰ درصد	۳۲۹	۴/۸۹	۴۰۳	۰/۰۶	۴۱۹	۶/۱۰	۸۰/۳۵
۴۱ درصد	۴	۰/۰۶	۴	۰/۰۴	۴	۰/۰۶	۸۰/۴۱
۴۲ درصد	۳	۰/۰۴	۳	۰/۰۶	۳	۰/۰۴	۸۰/۴۵
۴۳ درصد	۴	۰/۰۶	۴	۰/۰۴	۴	۰/۰۶	۸۰/۵۱
۴۴ درصد	۳	۰/۰۴	۳	۹/۸۳	۳	۰/۰۴	۸۰/۵۵
۴۵ درصد	۲۲۳	۵/۱۰	۲۶۹	۰/۰۱	۲۷۵	۴/۰۱	۸۴/۵۶
۴۶ درصد	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۳	۱	۰/۰۱	۸۴/۵۷
۴۷ درصد	۲	۰/۰۳	۲	۰/۰۱	۲	۰/۰۳	۸۴/۶۰
۴۸ درصد	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۳	۱	۰/۰۱	۸۴/۶۱
۴۹ درصد	۲	۰/۰۳	۲	۰/۹۴	۲	۰/۰۳	۸۴/۶۴
۵۰ درصد	۱۲۶	۱/۸۷	۱۳۱	۰/۰۳	۱۵۶	۲/۸۷	۸۶/۹۱
۵۱ درصد	۲	۰/۰۳	۲	۰/۰۳	۲	۰/۰۳	۸۶/۹۷

ادامه جدول شماره ۱

فراوانی تجمعی درصد سهم	۱۳۸۸ *		۱۳۸۷		۱۳۸۶		میزان تعرفه (حقوق ورودی)
	تعداد خطوط	درصد از کل خطوط	تعداد خطوط	درصد از کل خطوط	تعداد خطوط HS	درصد از کل خطوط	
۸۶/۹۶	۲	۰/۰۲	۲	۰/۰۳	۲	۰/۰۳	۵۲ درصد
۸۶/۹۹	۲	۰/۰۳	۲	۰/۰۳	۲	۰/۰۳	۵۳ درصد
۸۷/۰۲	۲	۰/۰۳	۲	۰/۵۱	۲	۰/۰۳	۵۴ درصد
۸۸/۰۱	۶۸	۰/۹۹	۱۰۲	۰/۰۱	۱۱۸	۰/۸۵	۵۵ درصد
۸۸/۰۲	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۵۶ درصد
۸۸/۰۳	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۵۷ درصد
۸۸/۰۴	۱	۰/۰۱	۱	۹۷/۰۷	۱	۰/۰۱	۵۸ درصد
۸۸/۰۵	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۵۹ درصد
۸۸/۲۵	۱۴	۰/۲۰	۱۵	۰/۲۲	۳۶	۰/۵۳	۶۰ درصد
۸۸/۲۶	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۶۱ درصد
۸۸/۲۷	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۶۲ درصد
۸۸/۲۸	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۶۳ درصد
۸۸/۳۹	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۱	۰/۰۱	۶۴ درصد
۹۰/۳۴	۱۴۱	۲/۰۵	۱۳۴	۱/۹۸	۱۳۳	۱/۹۸	۶۵ درصد
۹۴/۲۹	۲۷۱	۳/۹۵	۲۶۶	۳/۹۳	۲۶۶	۳/۹۵	۷۰ درصد
۹۴/۳۶	۵	۰/۰۷	۸	۰/۱۲	۸	۰/۱۲	۷۵ درصد
۹۴/۴۹	۹	۰/۱۳	۱۵	۰/۲۲	۱۶	۰/۲۴	۸۰ درصد

ادامه جدول شماره ۱

میزان تعرفه (حقوق ورودی)	۱۳۸۶		۱۳۸۷		۱۳۸۸*		ترازانی تجمی درصد سهم
	تعداد خطوط HS برحسب کد ۸ رقمی	درصد از کل خطوط	تعداد خطوط	درصد از کل خطوط	تعداد خطوط	درصد از کل خطوط	
۹۰ درصد	۸۲	۰/۱۲۲	۶۷	۰/۹۹	۷۴	۰/۱۰۸	۹۵/۵۷
۹۵ درصد	۵	۰/۰۷	۵	۰/۰۷	۵	۰/۰۷	۹۵/۶۴
۱۰۰ درصد	۲۶۰	۳/۸۶	۲۵۹	۳/۸۳	۲۶۱	۳/۸۰	۹۹/۴۴
۱۲۰ درصد	۲۵	۰/۳۷	۲۶	۰/۳۸	۲۸	۰/۴۱	۹۹/۸۱
۱۵۰ درصد	۳	۰/۰۴	۰	۰	۰	۰	۹۹/۸۱
۲۰۰ درصد	۵	۰/۰۷	۵	۰/۰۷	۳	۰/۰۴	۹۹/۸۵
۴۰۰ درصد	۰	۰	۰	۰	۱	۰/۰۱	۹۹/۸۶
جمع کل	۶۷۳۳	۹۷/۸۹	۶۷۵۹	۹۸/۵۷	۶۸۶۶	۱۰۰	۹۹/۸۶

مأخذ: آخرین ویرایش لوح فشرده مقررات صادرات و واردات سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷. شرکت چاپ و نشر بازرگانی
 کتاب الکترونیکی e-book مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۸۷ با در نظر گرفتن فهرست تغییرات مصوب تعرفه‌ها در سال ۱۳۸۸. ناشر سایت مرکز
 توسعه تجارت به نشانی www.tpo.ir
 * ارقام غیرقطعی می‌باشند.

جدول شماره ۲- محصولات کشاورزی و صنعتی تحت پوشش تعرفه‌های بسیار بالای وارداتی
در سالهای ۱۳۸۶ الی ۱۳۸۸

محصولات صنعتی			محصولات کشاورزی		
میزان تعرفه ورودی (درصد ارزش)	نوع کالا	میزان تعرفه ورودی (درصد ارزش)	نوع کالا	میزان تعرفه ورودی (درصد ارزش)	نوع کالا
۱۳۸۸*	۱۳۸۶	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	
۱۲۰ درصد	انواع کفش و قطعات آن	۴۰۰	۲۰۰	۲۰۰	لرد و دره شراب
۱۰۰ درصد	انواع پوشاک زنانه مردانه بچه‌گانه	۴	۲۰۰	۲۰۰	موی شوک یا گراز و آخال آن
۱۰۰ درصد	انواع لباس ورزشی، شلوار، اسکی	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	دانه و آرد خشخاش و تریاک
۱۰۰ درصد	چغراب، دستکش، شال، روسری، چادر	۲۵	۴	۱۵۰	برنج پوست‌کننده، صیفی و خرده برنج
۱۰۰ درصد	کهنه‌پاره‌ها و اشیاء نسجی	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	گلهای اتانریوم و لاکمی بامبو
۱۰۰ درصد	کاشی و سرامیک	۱۲۰	۱۲۰	۱۰۰	گل اورکیده
۱۰۰ درصد	آلات موسیقی	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	سایر انواع گل شاخه بریده
۹۵ درصد	انواع پتو	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	خرما استعمیران، زاهدی و سایر
۹۰ درصد	اشیاء سرمیز و آشپزخانه	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	سیب
۶۵ درصد	داروهای دارای تولید داخلی مشابه	۹۰	۹۰	۹۰	سیب‌زمینی
۹۰ درصد	مواد هالوژنه	۹۰	۹۰	۹۰	عسل طبیعی
۹۰ درصد	ضایعات روغن ترمز و ضدیخ	۹۰	۹۰	۹۰	بادام بدون پوست، فندق، گردو، بلوط و شاه‌بلوط، پسته، خندان، ناخندان، خال و مغز پسته،
۹۰ درصد	پوست خام خوک	۲۵	۴	۹۰	زعفران و پودر زعفران
۹۰ درصد	وت‌بلو و کراست بز و بزغاله	۸۰	۸۰	۸۰	شلوک برنج
۹۰ درصد	چمدان و کیف دستی از چرم و پلاستیک	۷۰	۸۰	۸۰	رب گوجرفرنگی
۹۰ درصد	لباسهای چرمی	۷۰	۸۰	۸۰	آب پرتقال یخ‌زده
۹۰ درصد		۷۰	۸۰	۸۰	سایر آب میوه (الگور، گریب‌فروت، مخلوط میوه و سبزیجات)

ادامه جدول شماره ۲

محصولات صنعتی				محصولات کشاورزی			
نوع کالا	میزان تعرفه ورودی (درصد ارزش)	نوع کالا	میزان تعرفه ورودی (درصد ارزش)				
۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۸				
میزان تعرفه ورودی (درصد ارزش) *۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
محصولات بهداشتی چینی، سرامیکی، سفالی	۸۰	۸۰	۸۰				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
وسایل نقلیه روی برف	۸۰	۸۰	۸۰				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
اتوسیل‌های باحجم سبکتر از ۱۰۰۰ تا بیش از ۳۰۰۰ سانتیمتر مکعب	۷۵	۷۵	۷۵				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
وسایل نقلیه با وزن ناخالص تا ۵ تن	۷۵	۷۵	۷۵				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
وسایل نقلیه با ساخت داخل کمتر از ۱۴ درصد	۷۵	۷۵	۷۵				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
وسایل نقلیه با ساخت داخل کمتر از ۱۴ درصد	۷۵	۷۵	۷۵				
۸۰	۸۰	۸۰	۸۰				
دستگاههای تلفنی با یا بی سیستم	۷۰	۷۰	۷۰				
۷۰	۷۰	۷۰	۷۰				
سایر چرم و پوست	۷۰	۷۰	۷۰				
۷۰	۷۰	۷۰	۷۰				
پارچه از ابریشم، پشم و الیاف مصنوعی و سنتتیک	۷۰	۷۰	۷۰				
۷۰	۷۰	۷۰	۷۰				
انواع پارچه‌های تخی ساده، و چتاقی باف و شل منگوله باف، گاز، تور، دانتل و کوبلن	۷۰	۷۰	۷۰				
۷۰	۷۰	۶۵	۶۵				
چتر و سایبان بافی	۷۰	۶۵	۶۵				
۷۰	۷۰	۷۰	۷۰				
مفره برای فشار قوی	۷۰	۷۰	۷۰				
۷۰	۷۰	۷۰	۷۰				
ماتکن خیاطی	۷۰	۷۰	۷۰				
۷۰	۷۰	۷۰	۷۰				
قطعات منفصله خودرو با ساخت داخل کمتر از ۱۴ درصد	۷۰	۷۰	۷۰				
نوع کالا	میزان تعرفه ورودی (درصد ارزش)	نوع کالا	میزان تعرفه ورودی (درصد ارزش)				
۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۸				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
اکل ابریک تقلب شده	۸۰	۸۰	۸۰				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
سایر روش زیتون	۸۰	۸۰	۸۰				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
آدامس و سایر شیرینی‌جات	۷۵	۷۵	۷۵				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
پودر کاکائو حارثی قند، شکر	۷۵	۷۵	۷۵				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
شکلات و سایر	۷۵	۷۵	۷۵				
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰				
تخمیرهای غلایی پر شده با گوشت یا سایر مواد	۷۵	۷۵	۷۵				
۸۰	۸۰	۸۰	۸۰				
کره در بسته‌های کوچک	۷۰	۷۰	۷۰				
۷۰	۷۰	۷۰	۷۰				
پنیر تازه، کنسک	۷۰	۷۰	۷۰				
۷۰	۷۰	۷۰	۷۰				
کنسرو و گوجه‌فرنگی و آب آن	۷۰	۷۰	۷۰				
۷۰	۷۰	۷۰	۷۰				
آب میوه پخته‌شده (آب مرکبات، سیب، سایر میوه و سبزیجات)	۷۰	۷۰	۷۰				
۷۰	۷۰	۷۰	۷۰				
سایر آب انگور	۷۰	۷۰	۷۰				

مأخذ: وزارت بازرگانی، کتاب مقررات صادرات و واردات سالهای ۸۷-۱۳۸۶
 کتاب الکترونیکی مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۸۸ در سایت www.Itpoir
 * آمار غیر قطعی میباشد.

۱۵ درصد، ۳۰ درصد، ۴۰ درصد، ۴۵ درصد و ۲۵ درصد بوده است. اگر دقیق‌تر نگاه کنیم کمتر از ۵ درصد یعنی ۴/۲۶ درصد از خطوط تعرفه‌ای، حقوق ورودی ۱۰۰ درصد و بالاتر دارند، ۸/۵۶ درصد از خطوط یا ۶۵۷ خط با کد هشت رقمی دارای تعرفه‌ای برابر و بالاتر از ۷۰ درصد است که می‌توان آنها را حساس‌ترین کالاها دانست.

می‌توان تصور کرد که به طور منطقی بالاترین تعرفه‌ها می‌باید مربوط به حساس‌ترین کالاها باشند. از اینرو، به کالاهایی با بالاترین تعرفه‌های ورودی نظر دقیق‌تری می‌اندازیم. در جدول شماره ۲ کالاهایی با تعرفه‌های ۷۰ الی ۴۰۰ درصد برحسب کالاهای کشاورزی (فصول ۱ الی ۲۴ طبقه‌بندی نظام هماهنگ) و کالاهای صنعتی (فصول ۲۵ الی ۹۹ طبقه‌بندی نظام هماهنگ) ارائه گشته‌اند. برخی از این کالاها را همچون لرد و درد شراب (با تعرفه ۴۰۰ درصد) و موی خوک و گراز (با تعرفه ۲۰۰ درصد در سال‌های ۸۶ و ۸۷) را می‌توان کالاهای شرعاً ممنوعه دانست که تعرفه‌های آن جهت محاسبه جریمه‌های وارداتی تعیین شده‌اند. دانه و آرد خشخاش و تریاک را با تعرفه ۲۰۰ درصدی نیز می‌توان در همان ردیف شمرد. اما تعرفه بالای دیگر کالاهای کشاورزی یا صنعتی را می‌توان ظاهراً به دلیل آسیب‌پذیری از واردات ارزانتر دانست.

برنج پوست‌کنده، صیقلی و خرده برنج تا سال ۱۳۸۶ از تعرفه ۱۵۰ درصد برخوردار بود و میزان واردات آن براساس مجوز شورای اقتصاد صورت می‌گرفت. به عبارتی می‌توان تصور کرد که هم برنج (به دلیل تعداد شالیکاران، سطح زیر کشت و ارزش محصول) کالایی خاص شمرده می‌شد و هم به طور غیرآشکار برای آن سهمیه وارداتی وجود داشت. در سال ۱۳۸۷ به دنبال انحلال شورای اقتصاد از یک سو و افزایش قیمت برنج در داخل و خارج از کشور از سوی دیگر تعرفه وارداتی برنج به حداقل ۴ درصد تغییر یافت و واردات آن برای همه واردکنندگان ممکن گشت. این امر اگر چه از افزایش بیش از حد قیمت‌های برنج در داخل کشور جلوگیری کرد، ولی به دلیل حجم واردات سنگین و قیمت‌های ارزانتر به تولیدکنندگان داخلی آسیب رساند. در سال ۱۳۸۸ تعرفه برنج به ۲۵ درصد و در نیمه دوم سال به ۴۵ درصد تعدیل یافته است. در دسته تعرفه ۱۲۰ درصدی از یک سو در بخش کشاورزی با انواعی از گل و سبزه روبرو می‌گردیم و در بخش صنعت با انواع کفش و قطعات آن روبرو می‌شویم. به عبارتی بالاترین حمایت از یک کالای صنعتی در مورد کفش صورت می‌گیرد. این امر با توجه به قدمت تولید صنعت کفش و سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته در کارخانجات کفش‌سازی کشور توجیه‌پذیر است، ولی عملاً شاهد هستیم که به دلیل قاچاق کفش و همین‌طور هجوم واردات کفش‌های ارزان قیمت چینی و دیگر کشورهای جنوب، شرق و جنوب شرقی آسیا بسیاری از تولیدکنندگان داخلی کفش یا

آسیب‌دیده و یا ورشکست گردیده‌اند. کفش را می‌توان در صورت بقای صنایع آن در کشور یک کالای حساس به شمار آورد. در دسته تعرفه ورودی ۱۰۰ درصد که شامل ۲۶ قلم کالا در سال ۱۳۸۸ می‌باشد با دامنه متفاوتی از کالاها روبرو می‌شویم که یکی انواع گل شاخه‌بریده است که برحسب مورد باید بررسی کرد که آیا به واقع از حساسیت برخوردار است یا مسائل بهداشتی و قرنطینه‌ای یا منافع تولیدکنندگان داخلی آنان موجب افزایش تعرفه‌های آن گشته است. در مورد سیر و انواعی از خرما می‌توان آنها را به عنوان کالاهای خاص شناسایی کرد. البته با توجه به اولین تولیدکننده و صادرکننده خرما در جهان بودن (البته از نظر میزان و نه ارزش)، چنین تعرفه‌های بالایی نشانه ضعف عملکرد در مورد محصول می‌باشد.

در بخش کالاهای صنعتی، محصولات آماده‌شده بخش پوشاک از همه انواع و جنس‌ها از دیگر موارد مورد حمایت تعرفه‌ای بالا است. یعنی بخش پوشاک و به تبع آن بخش منسوجات نیازمند حمایت بوده است به ویژه با وجود قاچاق گسترده البسه. البته این که تعرفه‌های بالا توانسته است چنین حمایتی را فراهم آورد یا نه جای تردید است. تعرفه پوشاک مستعمل و کهنه پاره‌ها نیز به عنوان یک کالای غیرمجاز از تعرفه بازدارنده ۱۰۰ درصدی برخوردار است (ضمن این که از کهنه پاره‌ها در صنایع سلولزی هم استفاده می‌شود).

صنایع کاشی و سرامیک نیز از حمایت تعرفه‌ای ۱۰۰ درصد برخوردارند، ولی وجود کاشی‌های چینی، ترکیه‌ای، اسپانیایی و غیره در بازار داخلی می‌تواند نشانه‌ای از قدرت رقابت این کشورها باشد. آلات موسیقی نیز به عنوان کالاهای غیرضروری از تعرفه ۱۰۰ درصد برخوردارند. انواع پتو و زیراندازهای سفری نیز از تعرفه ۹۵ درصد برخوردارند که احتمالاً به سبب حمایت از کارخانجات تولید پتو در کشور می‌باشد. در بخش تعرفه‌های ۹۰ درصد به بسیاری از محصولات بخش کشاورزی می‌رسیم که خود تولیدکننده و گاه صادرکننده آنها هستیم همچون سیب‌زمینی، عسل، بادام، فندق، گردو، بلوط و شاه‌بلوط، پسته، زعفران در بسته‌های خرده‌فروشی و پودر زعفران در بسته‌های غیرخرده‌فروشی. شلتوک برنج تا سال ۱۳۸۶ از تعرفه ۹۰ درصد برخوردار بود و سپس در سال ۱۳۸۷ تعرفه آن به ۴ و در سال ۱۳۸۸ به ۲۵ درصد تغییر یافته است. پس از آن محصولات صنایع سبک چون اشیاء سرمیز و آشپزخانه قرار دارند. داروهای دارای تولید داخلی مشابه تا سال ۱۳۸۶ و سایر داروها، مواد هالوژنه، ضایعات روغن ترمز و ضد یخ، پوست خام خوک، وت‌بلو و کراست بز و بزغاله، چرم و اشیاء ساخته‌شده (کیف، چمدان و لباس‌های چرمی) از دیگر موارد با تعرفه بالای ۹۰ درصد است. محصولات سرامیکی و بهداشتی نظیر ظرف‌شویی، روشویی، وان حمام، بیده، لگن توالت، سفال لوکس مجسمه و اشیاء تزئینی از سرامیک و چینی از

دیگر موارد این دسته از تعرفه‌ها هستند. وسایط نقلیه روی برف و اتومبیل‌هایی با حجم سیلندرهای ۱۰۰۰ تا ۳۰۰۰ سانتیمتر مکعب و بیشتر، وسایط نقلیه با وزن ناخالص تا ۵ تن و وسایط نقلیه با ساخت داخل کمتر از ۱۴ درصد از تعرفه وارداتی ۹۰ درصد برخوردار بوده‌اند. در سال ۱۳۸۸ مجدداً بحث افزایش تعرفه و عوارض واردات خودرو به دلیل بحران اقتصاد جهانی و ارزانی قیمت اتومبیل‌های خارجی مطرح شده است.

در دسته تعرفه ۸۰ درصد مواد غذایی چون رب گوجه‌فرنگی، آب پرتقال یخ‌زده، روغن زیتون، سایر آب‌میوه، الکل اتیلیک تقلیب شده و دستگاه‌های تلفنی (با یا بی سیم جزو کالاهای غیرمجاز و ممنوعه) قرار دارند.

انواع آدامس و شکلات و پودر کاکائو نیز به عنوان کالاهای غیرضروری در دسته تعرفه‌ای ۷۵ درصد قرار دارند. همین‌طور است خمیرهای غذایی با گوشت یا سایر مواد، کنسرو گوجه‌فرنگی و آب آن، پنیر، آب‌میوه و سبزیجات یخ‌زده، سایر چرم و پوست، پارچه از ابریشم، پشم و الیاف مصنوعی کشفاب یا قلاب‌باف، گاز، تور دانتل، کوبلن، پارچه چتر و سایبان باغی، مفره برای فشار قوی، مانکن خیاطی و قطعات منفصله خودرو با ساخت داخل کمتر از ۱۴ درصد از کالاهای رده تعرفه‌ای ۷۰ درصد می‌باشند.

باید توجه نمود که حمایت لزوماً تنها از طریق تعرفه‌های وارداتی بالا صورت نمی‌گیرد، بلکه بر حسب نوع کالا، گاه با پائین نگاه داشتن تعرفه وارداتی نهاده‌های خام، واسطه‌ای، یا سرمایه‌ای مورد نیاز صنعتی خاص، آن رشته فعالیت مورد حمایت قرار می‌گیرد. اگر به جدول شماره ۳ که دربردارنده دسته تعرفه‌های وارداتی پایین بین ۴ الی ۱۵ درصد در سال ۱۳۸۶ می‌باشند نظر اندازیم، می‌بینیم که ظاهراً بیشتر مواد اولیه، واسطه‌ای و ماشین‌آلات با تعرفه پایین وارد شده‌اند که به تولید محصولات دیگر در کشور کمک کنند. بیشترین اقلام وارداتی با تعرفه چهار درصد مربوط به اقلام شیمیایی آلی، ماشین‌آلات مکانیکی، محصولات صنایع شیمیایی، پلاستیکی، ماشین‌آلات برقی، دستگاه‌های پزشکی و سنجش، آهن و فولاد، مواد معدنی و سنگ‌های فلزات، مصنوعات از فلزات معمولی، فلزات و سنگ‌های قیمتی، محصولات شیمیایی غیرآلی، انواع چوب، کاغذ و مقوا، اشیاء صنعت ساعت‌سازی، محصولات دارویی، شیشه و تجهیزات شیشه‌ای، کائوچوی طبیعی و مصنوعی، خمیر چوب و کاغذ، آخال کاغذ و مقوا و بسیاری کالاهای دیگر بوده است. در مورد کالاهای بخش کشاورزی نیز می‌توان به گوشت و احشاء خوراکی، آبزیان (برای تولید، اصلاح نژاد و مصرف)، حیوانات زنده مولد برای اصلاح نژاد، خوراک دام، چربی‌ها و روغن‌های حیوانی و

نباتی، دانه و میوه روغنی، نوشیدنی‌های غیرالکلی، مواد تثبیت‌کننده مواد غذایی، قلمه و پیاز نباتات، انواع غلات، توتون، تنباکو و سیگار، انگم‌ها و صمغ‌ها، مواد اولیه برای تغذیه اطفال، فرآورده‌های گوشتی، بذر سبزیجات، شکر و موز اشاره کرد که بیشتر جنبه مصرفی و یا کمک به بهبود تولید داشته‌اند. در ردیف‌های تعرفه‌ای ۵ درصد به ماشین‌آلات نو و مستعمل و پنبه، در ردیف تعرفه ۷ درصد به قطعات ساخت لیفتراک با ۲۱ الی ۳۰ درصد ساخت داخل و در ردیف تعرفه‌های ۱۰ درصد به ماشین‌آلاتی همچون دستگاه‌های ساخت نان شیرینی، ماکارونی و شکلات، دستگاه‌های دانه‌بندی، آهن و فولاد، قطعات دستگاه‌های اپتیک و سنسور، ماشین‌آلات برقی، خمیر چوب و کاغذ و انواع کاغذ و مقوا، انواع آزیان، مواد پلاستیکی، انواع نخ، محصولات شیمیایی آلی و غیرآلی، مواد معدنی، مواد کائوچویی و نسوز و ... می‌رسیم که اکثراً کاربرد تولیدی و یا نهاده‌ای برای تولید دارند.

در ردیف تعرفه‌ای ۱۵ درصد نیز به انواع ماشین‌آلات مکانیکی همچون پکیج‌های حرارتی، جرثقیل‌ها، ماشین‌های چمن‌زنی، مصنوعات آهنی، چدن، فولاد، تراکتور جاده‌ای، بدنه اتوبوس و مینی‌بوس، ماشین‌آلات برقی، مواد معدنی، محصولات عکاسی، چربی‌ها و روغن‌های حیوانی، مواد کائوچویی و ... می‌رسیم که بیشتر جنبه واسطه‌ای برای صنایع و یا مصرفی دارند.

جدول شماره ۳- ترکیب حمایت‌های تعرفه‌ای ۴ الی ۱۵ درصد ایران در سال ۱۳۸۶
(تعرفه‌های وارداتی پائین)

شرح فصل و کالا	درصد از کل خطوط تعرفه	تعداد خطوط	میزان تعرفه
محصولات شیمیایی آلی فصل ۲۹ (۳۴۰ قلم)، فصل ۸۴ ماشین‌ها و دستگاه‌های مکانیکی و اجزاء و قطعات آن (۲۸۵ قلم) فصل ۲۸ محصولات صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته (۱۵۰ قلم)، فصل ۳۹ مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته‌شده از آن (۱۳۲ قلم) فصل ۸۵ ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی اجزاء و قطعات آن (۱۱۵ قلم) فصل ۹۰ دستگاه‌های اپتیکی پزشکی، آزمایشگاهی و سنجش (۱۰۲ قلم) فصل ۷۲ چدن، آهن، فولاد (۸۹ قلم) فصل ۲۵ محصولات معدنی نمک، شن، ماسه، گورگرد، سنگ سیمان (۵۶ قلم)، فصل ۳۸ محصولات گوناگون صنایع شیمیایی (۵۵ قلم) فصل ۲۶ سنگ فلزات (۵۱ قلم) فصل ۸۱ مصنوعات از فلزات معمولی (۴۸ قلم) فصل ۷۱ سکه، طلا، پلاتین، نقره، الماس، سنگهای قیمتی (۴۲ قلم) فصل ۲۷ سوخت‌های معدنی (۴۰ قلم) محصولات شیمیایی غیرآلی فصل ۳۲ (۳۷ قلم)، فصل ۴۴ انواع چوب، خاک اره، خلال کبریت (۳۷ قلم)، فصل ۴۸ انواع کاغذ و مقوا (۳۴ قلم) فصل ۹۱ اشیاء صنایع ساعت‌سازی (۳۴ قلم) محصولات دارویی فصل ۳۰ (۳۳ قلم)، فصل ۲ گوشت و احشاء خوراکی (۳۳ قلم)، فصل ۷۰ شیشه و تجهیزات شیشه‌ای (۳۲ قلم) فصل ۳ ابزاران برای تولید، اصلاح نژاد و مصرف (۲۸ قلم)، فصل ۳۱ محصولات شیمیایی (۲۲ قلم)، فصل ۴۰ کانونچوی طبیعی و مصنوعی (۲۶ قلم) فصل ۱ حیوانات زنده مولد برای اصلاح نژاد (۲۱ قلم) فصل ۴۷ خمیر چوب و کاغذ و آخال کاغذ و مقوا (۲۰ قلم) فصل ۲۳ خوراک دام، فصل ۹۵ وسایل بازی، دستگاه‌های ورزشی، انواع توپ (هر فصل ۱۸ قلم) فصل ۱۵ چربی‌ها و روغنهای حیوانی و نباتی (۱۶ قلم) فصل ۱۲ دانه و میوه روغنی، فصل ۲۲ نوشیدنی‌های الکلی و غیرالکلی، فصل ۵۹ اشیاء نسجی اندود، فصل ۸۶ قطعات لوکوموتیو، فصل ۸۷ وسایل نقلیه زمینی (هر فصل ۱۵ قلم) فصل ۵۱ انواع پشم و مو، فصل ۷۴ ورق لوله آلایژ و قراضه از مس، فصل ۷۵ آلایژهای نیکل (هر فصل ۱۴ قلم) فصل ۵۳ کامل، فصل ۹۶ وایت‌برد الکترونیکی (هر فصل یک قلم) فصل ۵۳ سایر الیاف پشمی، فصل ۵۵ الیاف سنتتیک (هر فصل ۱۳ قلم) فصل ۸۸ وسایل نقلیه هوایی (۱۲ قلم)، فصل ۴۹ کتاب، روزنامه مشابه فصل ۳۷ محصولات صنایع شیمیایی (هر فصل ۱۱ قلم) فصل ۳۳ روغن‌های اسانس، فصل ۴۱ پوست خام به اشکال مختلف، فصل ۶۸ نسجه‌های سنباده، فصل ۷۳ فنر دوک نسجه ریل از آهن و فولاد، فصل ۷۹ صفحه ورق میله از روی (هر فصل ۱۰ قلم) فصل ۳۴ مواد روان‌کننده و جلادهنده، فصل ۷۶ آلومینیوم، فصل ۷۸ سرب (هر فصل ۹ قلم) فصل ۲۱ مواد تثبیت‌کننده مواد غذایی، فصل ۸۹ وسایل نقلیه آبی (هر فصل ۸ قلم) فصل ۶ قلمه، پیاز، هاگ‌مولد، فصل ۱۰ انواع غلات، فصل ۳۵ مواد آلومینوئید، فصل ۹۷ اشیاء عتیقه (هر فصل ۷ قلم) فصل ۲۴ توتون و تنباکو، سیگار، فصل ۶۹ اشیاء از چینی، سرامیک و شیشه، فصل ۹۸ انواع خودرو با درصدهای متفاوت ساخت داخل (هر فصل ۶ قلم) فصل ۱۳ انگه‌ها، صمغ‌ها، رزین‌ها، فصل ۴۵ چوب‌پنبه و اشیاء ساخته‌شده از آن، فصل ۵۶ نخ و ریسمان (هر فصل ۵ قلم) فصل ۵ محصولات حیوانی، فصل ۸۰ مصنوعات و شایعات قلع (هر فصل ۴ قلم) فصل ۴ مواد اولیه برای تغذیه اطفال، فصل ۱۶ فرآورده‌های گوشتی، فصل ۱۹ فرآورده‌های تغذیه کودکان، فصل ۳۶ مواد منفجره فصل ۸۲ قیچی باغبانی، مفتول قراضه (هر فصل ۳ قلم) فصل ۷ پذیر سبزیجات، فصل ۱۷ شکر، فصل ۵۰ نخهای جراحی، فصل ۵۴ رشته‌های مصنوعی از پلی اورتان (هر فصل دو قلم) فصل ۸ موز تازه یا خشک، فصل ۹ سایر وانیل، فصل ۱۴ لیتر پنبه، فصل ۱۸ دانه کاکائو، فصل ۶۴ کفش با سربنجه فولادی، فصل ۹۴ گلخانه با تجهیزات کامل، فصل ۹۶ وایت‌برد الکترونیکی (هر فصل یک قلم)	۳۳/۹۵	۲۲۸۵	۴ درصد

ادامه جدول شماره ۳

میزان تعرفه	تعداد خطوط	درصد از کل خطوط تعرفه	شرح فصل و کالا
۵ درصد	۲۸	۰/۴۲	فصل ۸۴ ماشین‌آلات نو و مستعمل (۲۷ قلم)، فصل ۵۲ پنبه حلاجی شده یا شانه‌زده
۷ درصد	۱	۰/۰۱	فصل ۹۸ قطعات برای ساخت لیفتراک یا ۲۱ الی ۳۰ درصد ساخت داخل
۱۰ درصد	۶۹۷	۱۰/۳۶	فصل ۸۴ ماشین‌آلات، دیگ‌های بخار، دستگاه‌های ساخت نان شیرینی، ماکارونی و شکلات، دانه‌بندی (۱۶۳ قلم) فصل ۷۲ آهن، چدن، فولاد (۷۳ قلم)، فصل ۹۰ آلات و قطعات دستگاه‌های اپتیکی، حسگر، ثبت و سنجش (۳۹ قلم) فصل ۸۵ ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی (۲۸ قلم) فصل ۴۸ انواع خمیر چوب و کاغذ و انواع کاغذ و مقوا (۲۷ قلم)، فصل ۳ انواع آبزیان ماهی تن (۲۶ قلم)، فصل ۳۹ مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته‌شده از آن (۲۳ قلم) فصل ۵۲ انواع نخ (۲۲ قلم) فصل ۲۸ محصولات شیمیایی غیرآلی (۲۱ قلم) فصل ۳۸ مواد شیمیایی گوناگون (۲۰ قلم) فصل ۲۵ مواد معدنی، فصل ۴۰ مواد کالوچونی (هر فصل ۱۵ قلم)، فصل ۶۸ مواد نسوز (۱۳ قلم) فصل ۲۹ محصولات شیمیایی آلی (۱۲ قلم) فصل ۶۹ محصولات سرامیکی، فصل ۷۰ مصنوعات شیشه‌ای، فصل ۷۴ مس و مصنوعات آن (هر فصل ۱۰ قلم) فصل ۷۳ مصنوعات از آهن و فولاد (۹ قلم) فصل ۲۷ مواد سوختی، بارافین، فوس، اویل، فصل ۳۲ رنگها و عصاره‌های دباغی، فصل ۵۴ نخ و ریسمان از مواد مختلف، فصل ۷۱ فلزات گرانبها و یا فلزات معمولی با روکش فلزات گرانتز، فصل ۸۷ اجزاء و قطعات وسایل نقلیه زمینی، فصل ۹۶ خودکار نوار مرکب قلم رسامی، بروس از موی خوک و گراز (هر فصل ۸ قلم) فصل ۱۲ کاه و پوست غلات و مناب، فصل ۱۵ روغنهای نباتی و حیوانی و موم عسل فصل ۸۹ اجزاء و دستگاههای وسیله نقلیه آبی، فصل ۹۴ انواع چراغ (هر فصل ۷ قلم) فصل ۴۱ اشکال مختلف پوست خام، فصل ۹ ادویه، فصل ۱۷ سایر قندها فصل ۴۹ کتاب نقشه روزنامه، فصل ۵۵ الیاف سنتتیک یا مصنوعی، فصل ۹۸ قطعات منفصله برای تولید لیفتراک، کامیونت و خودرو سواری (هر فصل ۵ قلم) فصل ۱۰ ارزن، دان قناری، سورگوم، فصل ۴ شیر خشک اطفال، کره، تخم‌مرغ نطفه‌دار، فصل ۹۱ اشیاء صنعت ساعت‌سازی، فصل ۸۲ ابزار آلات فلزی (هر فصل ۴ قلم) فصل ۱۱۳ انگ صمغ، رازک، فصل ۲۴ توتون، تنباکو، سیگار، فصل ۷۵ پودر و فلس نیکل، فصل ۷۶ مصنوعات آلومینیوم، فصل ۹۵ وسایل بازی، ادوات بولینگ (هر فصل ۳ قلم) فصل ۱ حیوانات زنده، فصل ۲۳ نفاله‌های نباتی، فصل ۳۵ چسب‌ها، فصل ۳۷ محصولات عکاسی، فصل ۴۵ اشیاء ساخته‌شده از چوب پنبه، فصل ۵۳ نخ یک یا چندلا، فصل ۷۸ مصنوعات از سرب (هر فصل دو قلم) فصل ۶، پیاز گل، فصل ۱۱ آرد ذرت و فصل ۱۶ خاویار و بدل خاویار، فصل ۳۰ سیمان دارویی، فصل ۳۴ فرآورده‌های دندانسازی فصل ۵۹ لوله تلمبه فصل ۸۰ میله و پروفیل از قلع (هر فصل یک قلم)

ادامه جدول شماره ۳

میزان تعرفه	تعداد خطوط	درصد از کل خطوط تعرفه	شرح فصل و کالا
۱۵ درصد	۵۵۷	۸/۲۸	فصل ۸۴ انواع ماشین آلات مکانیکی، ماشین علف‌زنی، پکیج حرارتی، جرتقیل‌ها و ... (۷۸ قلم) فصل ۷۳ مصنوعات از چدن، آهن، فولاد (۳۰ قلم) فصل ۷۸ تراکتوره جاده‌ای، بدنه برای اتوبوس و مینی‌بوس (۲۸ قلم) فصل ۸۵ ماشین آلات برقی (۲۶ قلم) فصل ۲۵ آهک، ماسه، خاک رس (۲۵ قلم) فصل ۷۴ مس و مصنوعات آن (۲۵ قلم)، فصل ۶۸ مصنوعات از سنگ و مواد نسوز (۲۳ قلم) فصل ۳۷ محصولات عکاسی و سینماتوگرافی (۲۲ قلم)، فصل ۱۵ چربی‌ها و روغن‌های حیوانی و نباتی (۲۰ قلم)، فصل ۴۰ مواد کائوچونی (۱۸ قلم)، فصل ۳۸ محصولات گوناگون صنایع شیمیایی (۱۵ قلم) فصل ۷۶ مصنوعات آلومینیوم (۱۵ قلم) فصل ۹ جای سبز و ادویه (۱۴ قلم)، فصل ۳۲ پوشش‌های تفلونی و لعاب‌ها، فصل ۴۸ کاغذ و مقوا (هر فصل ۱۳ قلم)، فصل ۳ انواع ماهی، فصل ۲۸ آب مقطر و مواد معدنی غیرآلی، فصل ۷۲ چدن، آهن و فولاد (هر فصل ۱۲ قلم) فصل ۸۲ ابزارهای مختلف فلزی (۱۱ قلم) فصل ۱ حیوانات زنده، فصل ۱۲ دانه‌های روغنی (هر یک ۱۰ قلم)، فصل ۴ زله رویال و مواد لبش، فصل ۹۰ قطعات برای کنتور مایع و گاز و دستگاه‌های لیزری (هر یک ۹ قلم)، فصل ۳۹ انواع پلیمرها، فصل ۸۶ واکن‌های مخزنی و روباز (هر یک ۸ قلم) فصل ۱۱ محصولات آرد و نشاسته (۷ قلم) فصل ۴۹ کتاب روزنامه، فصل ۷۰ مصنوعات شیشه‌ای، فصل ۹۶ مصنوعات مختلف (هر فصل ۶ قلم)، فصل ۵۴ رشته‌های مصنوعی (۵ قلم) فصل ۱۸ کره و چربی کاکائو، فصل ۲۰ پودر کنسائتره و آب، موز، انبه، آناناس، فصل ۲۱ مخمرهای فعال‌کننده و آرد خردل، فصل ۲۹ محصولات شیمیایی آلی، فصل ۳۰ محصولات دارویی باند و سیمان مخصوصی، فصل ۳۱ کودهای شیمیایی (هر فصل ۴ قلم) فصل ۷ نخودفرنگی و رسمی، فصل ۲۳ آخال پنبه‌دانه و خوراک سگ و گربه، فصل ۲۷ گاز ذغال سنگ، وازلین، فصل ۳۴ صابونها، فصل ۴۴ مواد چوبی، فصل ۹۵ میز بیلیارد، اسنوکر و وسایل بازی (هر فصل ۳ قلم) فصل ۱۰ (جو دوسر)، فصل ۱۷ (مالسهای نیشکر)، فصل ۵۱ مواد نسجی پشمی، فصل ۵۵ نخ از الیاف سنتتیک و فصل ۵۶ پارچه‌های اندودشده فصل ۶۹ محصولات سرمایی (هر فصل ۲ قلم) فصل ۲ سایر گوشت گوساله، فصل ۱۳ شیرین‌بیان، فصل ۲۳ اسانس پرتقال، فصل ۳۵، فصل ۴۷ خمیر لیتر پنبه، فصل ۵۹ فیتله‌های نسجی، فصل ۹۴ نشمین برای وسایل نقلیه زمینی (هر فصل یک قلم)

مأخذ: مستخرج از لوح فشرده آخرین ویرایش کتاب مقررات صادرات و واردات ج.ا.ایران، در سال ۱۳۸۶

از بررسی جدول شماره ۳ می‌توان استنباط نمود که با پایین نگه‌داشتن تعرفه وارداتی اقلام مذکور در جدول به نوعی مواد شیمیایی آلی و غیرآلی مورد نیاز در صنایع، صنایع شیمیایی، ماشین‌آلات مورد نیاز در صنایع، مواد پلاستیکی کائوچویی، آهن و فولاد مورد نیاز صنایع مرتبط، صنایع چوب و کاغذ، صنایع روغن‌کشی، صنعت حمل و نقل از طریق تعرفه‌های پایین برای وسایل حمل و نقل هوایی، زمینی، قطعات لوکوموتیو حمایت شده‌اند. همین طور با واردات کم‌تعرفه

محصولات دارویی صنایع آن، و با تعرفه ۴ درصد انواع الیاف طبیعی و مصنوعی صنایع ریسندگی، بافندگی و منسوجاتی حمایت شده‌اند. خوراک دام کم تعرفه نیز به تولید گوشت کمک می‌رساند. همچنین تعرفه وارداتی بالنسبه پایین کره و چربی کاکائو به صنایع شکلات‌سازی کمک می‌کند. البته در مورد تعرفه وارداتی ارزان، توتون، تنباکو و سیگار، و موز به‌عنوان محصولی که در کشور چندان تولید نمی‌شود می‌توان سئوالاتی در مورد علت واقعی حمایت از آنها مطرح کرد. بالاخره برخی از کالاهای مصرفی خوراکی به دلیل پایین نگهداشتن هزینه سبد خانوار و تأمین مایحتاج کشور از طریق واردات قابل توجه است؛ همچون انواع غلات، شکر، شیر خشک نوزادی (در صورت کمبود تولید داخلی) و ...

فهرست کالاهای حساس یا منفی که در مذاکرات دو یا چند جانبه تجارت ترجیحی معمولاً یا از شمول ترجیحات و تعهدات کاهش تعرفه‌ای معاف می‌شوند یا درصد کاهش کمتری به آنها تعلق می‌گیرد را نیز می‌توان به عنوان کالاهای حساس کشور بررسی کرد.

در مذاکرات تجارت ترجیحی سازمان همکاری اقتصادی (اگو) یعنی اکوتا^۱ فهرست کالاهای حساس و همین‌طور فهرست کالاهای منفی بخش کشاورزی و صنعت از سوی ایران ارائه شده است که می‌توان در زیر به آنها نگاه کرد. در جدول شماره ۴ فهرست کالاهای حساس پیشنهادی ایران در تجارت ترجیحی سازمان همکاری اقتصادی مشاهده می‌شود. در این جدول تعرفه وارداتی کالاهای حساس پیشنهادی در سال ۸۶ نیز ارائه گشته است تا مشاهده گردد که آیا به دلیل حساس بودن کالا از نظر تعرفه‌ای نیز از آن حمایت به عمل آمده است یا نه؛ که مشاهده می‌شود دامنه تعرفه‌های وارداتی از ۴ درصد برای برخی اقلام خوراکی متداول و برخی اقلام صنعتی تا ۱۵۰ درصد برای برخی اقلام کشاورزی (برنج پوست‌کنده یا نیمه صیقلی) و ۷۰ درصد برای محصولات بخش منسوجات در تغییر است و عملاً برای همه کالاهای حساس تعرفه‌های بالا وجود ندارد و برخی از کالاهای حساس نظیر پوشاک، کفش و خودرو نیز اصلاً در این فهرست وجود ندارند.^۲ به نظر می‌رسد ابتدا باید روشن گردد که آیا تهیه‌کنندگان فهرست کالاهای حساس آن را با توجه به وضعیت کشورهای طرف تجاری در موافقتنامه تجارت ترجیحی انتخاب کرده‌اند و یا صرفاً از دید بازار داخلی و برای همه کشورهای طرف تجاری این فهرست تدوین گشته است. به عبارت دیگر، در همه مذاکرات تجاری که بحث کالاهای حساس مطرح می‌گردد آیا وزارت جهاد کشاورزی و صنایع و معادن که کالاهای مزبور را پیشنهاد داده‌اند باز هم بر همین فهرست اتفاق نظر دارند؟ از آنجا که بررسی حساسیت هر کالا

احتیاج به مطالعاتی دقیق‌تر دارد و مجموعه کالاها گسترده است، عملاً سازمان‌ها بدون انجام پروژه تحقیقاتی جامع کمتر می‌توانند کالاهای حساس را شناسایی و فهرست آن را به‌طور مستمر به روز رسانند.

در بررسی جدول شماره ۴ باید توجه کرد که هر قلم با کد شش رقمی نظام هماهنگ می‌تواند دربردارنده کالاهای بسیاری با کد هشت رقمی و بیشتر باشد. از اینرو، در جدول با توجه به متفاوت بودن نرخ تعرفه برای کالاهای تحت پوشش کد شش رقمی، دامنه تعرفه و میانگین آنها ارائه شده است.

جدول شماره ۴- فهرست پیشنهادی کالاهای حساس ج.ا.ایران برای اکوتا

ردیف	کد سیستم هماهنگ HS ۶ رقمی	شرح کالا	تعرفه وارداتی کالا در سال ۱۳۸۶	
			دامنه تعرفه	میانگین تعرفه
۱	۰۲۰۲۱۰	گوشت گاو، گوساله، سایر به‌صورت لاشه و منجمد	۴-۱۵	۹/۵
۲	۰۲۰۷۱۲	گوشت و احشاء خوراکی، پرندگان خانگی تازه سرد یا منجمد	۴	۴
۳	۰۴۰۲۱۰	شیر و خامه به شکل پودر، و دانه که چربی آن از ۱/۵ درصد بیشتر نباشد. شیر خشک اطفال	۱۰-۲۵	۱۷/۵
۴	۰۴۰۲۲۱	شیرخشک اطفال بدون قند با مواد شیرینی‌کننده، حاوی چربی گیاهی و سایر	۴-۳۰	۱۴/۶
۵	۰۸۰۴۱۰	خرما (استعمران، کیکاب، پیاروم، مضائق، شاهانی زاهدی و سایر)	۶۵-۱۰۰	۸۰
۶	۰۸۰۵۱۰	پرتقال*	۲۵	۴۵
۷	۰۸۰۵۲۰	نارنگی، کلمانتین و مرکبات مشابه	۲۵	۴۵
۸	۰۸۰۵۴۰	گریپ فروت	۴۰	۴۰
۹	۰۸۰۵۵۰	لیموهای بزرگ و کوچک	۴۰-۵	۴۰
۱۰	۰۸۰۵۹۰	سایر مرکبات	۲۵	۴۵
۱۱	۰۸۰۶۱۰	انگور تازه	۴۰	۴۰
۱۲	۰۸۰۶۲۰	انگور خشک- کشمش، مویز یا سبز و سایر کشمش	۴۰	۴۰
۱۳	۰۸۰۸۱۰	انواع سیب**	۲۵	۴۵
۱۴	۰۸۰۸۲	گلابی و به	۴۰	۴۰
۱۵	۰۸۰۹۱۰	زردآلو	۲۵	۴۵
۱۶	۰۸۰۹۲۰	گیلاس و آلبالو	۲۵	۴۵

۵۰	۴۰-۶۰	چای سیاه تخمیر شده در بسته‌های کمتر از ۳ کیلو، چای کیسه‌ای و سایر	۰۹۰۲۳۰	۱۷
۳۰	۳۰	چای سیاه تخمیر شده عرضه شده به نحو دیگر، کوبیده و سایر	۰۹۰۲۴۰	۱۸
۴	۴	گندم دو روم، گندم سخت، گندم دامی *** و سایر	۱۰۰۱۱۰	۱۹
۴	۴	جو***	۱۰۰۳۰۰	۲۰
۲۸/۶	۴-۲۵	دانه ذرت، ذرت دامی **** سایر در بسته‌های کمتر از ۲۵ کیلو	۱۰۰۵۱۰	۲۱
۹۰	۹۰	شلنوک برنج	۱۰۰۶۱۰	۲۲
۱۵۰	۱۵۰	برنج پوست‌کنده یا برنج قهوه‌ای	۱۰۰۶۲۰	۲۳
۱۵۰	۱۵۰	برنج نیمه یا کامل صیقلی شده	۱۰۰۶۳۰	۲۴
۱۵	۱۵	دانه سویا حتی خرد شده *****	۱۲۰۱۰۰	۲۵
۴	۴	قند و شکر از نیشکر	۱۷۰۱۱۱	۲۶
۴	۴	قند و شکر از چغندر قند	۱۷۰۱۱۲	۲۷
۱۰	۱۰	شکر نیشکر یا چغندر قند با طعم یا رنگ افزودنی	۱۷۰۱۹۱	۲۸
۶۶/۹	۱۵-۸۰	انواع آب میوه	۲۰۰۹۰۰	۲۹
۴۵	۴۵	کبریت‌ها، غیرااشیاء فن آتش‌بازی زیر سر فصل ۳۶۰۴	۳۶۰۵۰۰	۳۰
۱۷/۷	۴-۲۰	سایر صفحه و ورق از پلی‌مرهای اتیلن	۳۹۲۰۱۰	۳۱
۴۰	۴۰	سایر صفحه و ورق از پلی‌مرهای کلروروئیل	۳۹۲۱۱۲	۳۲
۴۰/۵	۴-۵۵	کاغذ نوال، دستمال کاغذی و همانند	۴۸۱۸۰۰	۳۳
۴۵	۴۵	انواع برچسب از کاغذ یا مقوا چاپ شده	۴۸۲۱۱۰	۳۴
۵۵	۵۵	سایر انواع برچسب	۴۸۲۱۹۰	۳۵
۱۷/۵	۱۵-۲۰	نیخ بافندگی از پشم شانه‌زده با ۸۵ درصد پشم	۵۱۰۶۰۰	۳۶
۷۰	۷۰	پارچه بافته شده به وزن هر متر مربع حداکثر ۳۰۰ گرم	۵۱۱۱۰۰	۳۷
۷۰	۷۰	پارچه‌های تاروپود باف از پشم شانه‌زده یا کرک	۵۱۱۲۰۰	۳۸
۱۶/۶۶	۱۰-۲۵	نیخ بافندگی از پنبه	۵۲۰۵۰۰	۳۹
۷۰	۷۰	پارچه‌های تاروپود باف نخ که حداقل ۸۵ درصد وزن از پنبه بوده و هر متر مربع از ۲۰۰ گرم بیشتر نباشد	۵۲۰۸۰۰	۴۰
۷۰	۷۰	پارچه‌های تاروپود باف نخ که حداقل ۸۵ درصد وزن از پنبه بوده و هر متر مربع از ۲۰۰ گرم بیشتر نباشد	۵۲۰۹۰۰	۴۱
۷۰	۷۰	پارچه‌های تاروپود باف نخ که دارای کمتر از ۸۵ درصد پنبه هر متر مربع از ۲۰۰ گرم بیشتر نباشد	۵۲۱۰۰۰	۴۲
۷۰	۷۰	پارچه‌های تاروپود باف نخ که دارای کمتر از ۸۵ درصد پنبه هر متر مربع از ۲۰۰ گرم بیشتر نباشد	۵۲۱۱۰۰	۴۳
۷۰	۷۰	سایر پارچه‌های تاروپود باف از پنبه	۵۲۱۲۰۰	۴۴

۷۰	۷۰	پارچه‌های تاروپودباف از کتان	۵۳۰۹۰۰	۴۵
۳۷	۴-۶۰	نخ از رشته‌های سنتتیک آماده‌نشده برای خرده‌فروشی	۵۴۰۲۰۰	۴۶
۶۶/۳	۳۰-۷۰	پارچه‌های تاروپودباف از نخ‌رشته‌های سنتتیک	۵۴۰۷۰۰	۴۷
۷۰	۷۰	پارچه‌های تاروپودباف از نخ رشته‌های مصنوعی	۵۴۰۸۰۰	۴۸
۴۵	۴۵	برچسب نشان و اشیاء همانند	۵۸۰۷۰۰	۴۹
۴۵	۴۵	گلدوزی و قلابدوزی به صورت توپ نوار یا دارای فرم مشخص	۵۸۱۰۰۰	۵۰
۴۵	۴۵	محصولات نسجی لایه‌دوزی شده بصورت توپ	۵۸۱۱۰۰	۵۱
۷۰	۷۰	پارچه‌های کشیاف یا قلاب‌بافی به پهنای حداکثر ۳۰ سانتی‌متر	۶۰۰۲۰۰	۵۲
۴	۴	سکه‌های غیررایج به‌استثنای طلا	۷۱۱۸۱۰	۵۳
۴	۴	سایر سکه‌ها	۷۱۱۸۹۰	۵۴

مأخذ: فهرست پیشنهادی کالاهای حساس ح.۱۱ ایران ارائه شده برای اکتا، و کتاب مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۸۶.

* حقوق ورودی پرتقال و نارنگی برای محموله‌هایی که از تاریخ پانزدهم بهمن ماه هر سال تا پایان اردیبهشت سال بعد وارد یکی از گمرکات کشور شوند، ۴ درصد ارزش می‌باشد.

** حقوق ورودی سیب برای محموله‌هایی که از ۱۵ بهمن ماه هر سال تا پایان اردیبهشت ماه سال بعد وارد یکی از گمرکات کشور شود ۴ درصد ارزش می‌باشد.

*** حقوق ورودی گندم دامی از تاریخ ۲/۱ هر سال لغایت ۸/۱ همان سال ۴۰ درصد ارزش می‌باشد.

**** حقوق ورودی جو از تاریخ ۳/۱ هر سال لغایت ۶/۱ همان سال ۴۰ درصد ارزش می‌باشد.

***** حقوق ورودی ذرت دامی از تاریخ ۱۱/۱ هر سال لغایت ۶/۱ سال بعد ۴ درصد ارزش می‌باشد.

***** در صورتی که واردکننده به ازای هر سه کیلو دانه روغن وارداتی یک کیلو دانه روغنی داخلی به قیمت تعیین شده خریداری نماید سود بازرگانی دانه روغنی وارداتی صفر خواهد بود.

در موافقتنامه تجارت ترجیحی اکو یا اکوتا فهرستی منفی از کالاها نیز ارائه شده است که حاوی ۲۷۷ ردیف کد ۶ رقمی نظام هماهنگ در بخش کشاورزی و ۳۶۲ ردیف خط تعرفه ۶ رقمی در بخش صنعت می‌باشد (جدول شماره ۵).

در جدول ۵ فصول برحسب بیشترین فراوانی خطوط تعرفه‌ای در فهرست منفی ارائه گشته‌اند. سعی شده است که متوسط تعرفه ورودی فصل نیز برای هر گروه ارائه گردد. ۱ در این جدول تقریباً

۱- قابل ذکر است که قرار است فهرست اقلام مذکور توسط کمیته مشترکی از سازمان‌های ذیربط مورد بازنگری قرار گیرد. آنچه در جدول ۵ بررسی می‌گردد مربوط به فهرست قبلی است که فعلاً در دست می‌باشد.

تمام فصول برای کالاهای کشاورزی وارد شده است، در حالی که در بخش اقلام صنعتی ۴۰ فصل با ۳۶۲ قلم کالا ارائه گشته است.

جدول شماره ۵- فهرست منفی ارائه شده از سوی ج.ا.ایران به اکوتا برحسب تعداد خطوط تعرفه‌ای در فصول منتخب

اقلام کشاورزی				اقلام صنعتی			
کد فصل	شرح فصل	تعداد خطوط ۶ رقمی HS	میانگین تعرفه ورودی فصل در سال ۱۳۸۶	کد فصل	شرح فصل	تعداد خطوط ۶ رقمی HS	میانگین تعرفه ورودی فصل در سال ۱۳۸۶
فصل ۲۰	فراورده‌ها از سبزیجات، میوه یا سایر نباتات	۶۸	۵۵/۸۰	فصل ۸۷	وسایل نقلیه زمینی	۷۲	۳۲/۲
فصل ۴۱	پوست خام	۲۳	۳۹/۱۸	فصل ۸۴	راکتور هسته‌ای، دیگهای بخار	۳۳	۱۳
فصل ۲	گوشت و احشاء خوراکی	۲۱	۲۵/۹۰	فصل ۷۰	شیشه و مصنوعات آن	۲۸	۲۱
فصل ۱۵	چربی‌ها و روغن‌های حیوانی یا نباتی	۱۹	۲۱/۸۶	فصل ۶۴	کفش، کلاه و چتر	۲۷	۹۵/۵
فصل ۴	شیر و محصولات لبنی و عسل	۱۹	۲۹/۹۱	فصل ۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی	۲۶	۱۳
فصل ۱۹	فراورده‌های غلات	۱۷	۴۸/۱	فصل ۹۴	میلان، تخت‌های جراحی	۲۰	۴۰
فصل ۷	سبزیجات و غده‌های خوراکی	۱۷	۲۴/۳۶	فصل ۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته‌شده از آن	۱۶	۱۴/۰۱
فصل ۸	میوه‌های خوراکی	۱۶	۵۰/۷۸	فصل ۷۲	چدن، آهن، فولاد	۱۵	۱۰/۲
فصل ۵۱	پشم و کرک	۱۲	۲۹/۲	فصل ۴۲	اشیاء چرمی	۱۴	۷۲/۰
فصل ۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۱	۲۵/۴۴	فصل ۳۲	عصاره‌های دباغی	۱۱	۱۹/۰
فصل ۳	ماهی و قشرداران، میگو	۱۰	۱۷/۴۷	فصل ۶۹	محصولات سرامیکی	۹	۵۵/۷
فصل ۱۸	کاکائو و فراورده‌های آن	۷	۳۸/۱۴	فصل ۵۸	پارچه‌های تارو پود باف	۸	۵۹
فصل ۹	فهود، چای، ماته و ادویه	۶	۲۸/۵۵	فصل ۵۵	الیاف سنتتیک	۸	۴۶/۲
فصل ۱۱	محصولات صنعت آرد	۶	۲۹/۳۱	فصل ۵۶	اوات، نمد	۶	۳۱/۱
فصل ۱	حیوانات زنده	۵	۱۰/۹۷	فصل ۷۱	مروارید و سنگ‌های گرانیتها	۶	۹/۹
فصل ۱۰	غلات	۵	۲۳/۳۰	فصل ۴۸	کاغذ و مقوا و اشیای آن	۵	۱۸/۱
فصل ۲۲	نوشابه‌ها، آبگوتهای الکلی و سرکه	۵	۲۲/۶۰	فصل ۶۰	پارچه‌های کشیاف یا قلاب‌باف	۵	۶۸/۸

۱۷/۶	۵	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	فصل ۶۸	۳۲/۲۹	۲	فرآورده‌های گوشت، آبزیان	فصل ۱۶
۴۶	۴	رشته‌های مصنوعی، نوار	فصل ۵۴	۲۱/۴۲	۲	فرآورده‌های خوراکی گوناگون	فصل ۲۱
۲۲۰/۸	۳	انواع نخ پشم و کرک	فصل ۵۱	۴۷/۵	۲	پنبه	فصل ۵۲
۳۴/۵	۳	روغن‌های اسانس	فصل ۳۳	۴۹/۶۱	۲	گل شاخه بریده	فصل ۶
۲۱/۲	۳	چوب و اشیاء چوبی	فصل ۴۴	۳۸/۵۸	۱	سایر محصولات حیوانی، روده	فصل ۵
۵	۳	سرب و مصنوعات سرب	فصل ۷۸	۱۸/۸	۱	مواد قابل بافت	فصل ۱۴
۵/۴	۳	روی و مصنوعات روی	فصل ۷۹				
۸/۴۱	۳	محصولات شیمیایی غیرآلی	فصل ۲۸				
۱۸/۴	۳	آلومینیوم و مصنوعات آن	فصل ۷۶				
۹/۰۷	۲	محصولات معدنی	فصل ۲۵				
۱۶/۸	۲	محصولات گوناگون شیمیایی	فصل ۳۸				
۱۷/۱۲	۲	پارچه‌های نسجی آغشته	فصل ۵۹				
۲۴/۸	۲	مصنوعات از چدن یا فولاد	فصل ۷۳				
۵۰	۲	در شیشه، طشتک	فصل ۸۳				
۹۱۴/۳	۲	سورنگ یا یادون سوزن	فصل ۹۰				
۴۲/۵	۲	مداد و مغز مداد	فصل ۹۶				
۳۱	۱	باند و گاز	فصل ۳۰				
۳۱/۲	۱	صابون و مواد شستشو	فصل ۳۴				
۱۳/۶	۱	مواد آلومینوئید	فصل ۳۵				
۲۷/۷۵	۱	باروت و مواد منفجره	فصل ۳۶				
۱۴/۴	۱	محصولات عکاسی و سینما توگرافی	فصل ۳۷				
۶۱۹/۷	۱	کتاب، روزنامه، تصویر	فصل ۴۹				
۴۷/۵	۱	نخ دوزندگی	فصل ۵۲				
		۴۰ فصل	جمع		۲۷۷ خط	۲۳ فصل	جمع

* تعرفه مربوط به خود کالا یا میانگین آن.

مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی تحقیقی جامع برای «تعیین فهرست کالاهای حساس تجاری ایران جهت برقراری تعرفه‌های ترجیحی در قالب موافقتنامه اکوتا»^۱ انجام داده است که از طریق غربالگری و با بررسی توانمندی سایر اعضای اکو در صدور کالاهای مشابه تولیدات داخلی کشور صورت گرفته است. نهایتاً فهرستی مناسب به میزان ۱ درصد خطوط تعرفه‌ای نظام هماهنگ در سطح کدهای ۶ رقمی با ۵۴ قلم کالا ارائه گشته است. این فهرست شامل کالاهای کشاورزی همچون گوجه‌فرنگی، آب‌سیب، خمیرهای غذایی، ریشه شیرین بیان، سیب، روغن دانه آفتابگردان، بیسکویت، کنسانتره انواع آب‌میوه، خربزه، انواع سیب‌زمینی، پیاز و موسیر، کلم و گل‌کلم، نخود و فندق، صمغ‌ها، پنبه، شکلات و در مورد کالاهای صنعتی انواع کفش، کاشی و سرامیک و لوازم بهداشتی، انواع پوشاک و منسوجات، پتو و زیرانداز، فرش و گلیم، صابون و مواد پاک‌کننده، کیف و چمدان از چرم، لاستیک اتومبیل، یخچال و فریزر، کتور برق، ظرفشویی از فولاد ضدزنگ، اشیاء سر میز آشپزخانه، از ملامین و پلاستیک، دستگاه‌های برقی گرم‌کننده، اجاق‌گاز، در و پنجره و یراق‌آلات آن، سنگهای مرمر و تراورتن، آینه‌های قالب شده، موتور پیستونی، رادیاتور، سولفور سدیم، واگن‌های مخزن‌دار و لوله و شیلنگ می‌باشد. با به‌روزرسانی این تحقیق و انجام تحقیقات مشابه در ترتیبات تجاری دیگر می‌توان به فهرست جامع کالاهای حساس، خاص و احتمالاً استراتژیک کشور دست یافت و براساس آن در سطوح مختلف دو جانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی به تعیین فهرست‌های مناسب کالاهای حساس، خاص و ... دست زد.

در مجموع می‌توان برحسب کلیه بررسی‌های صورت گرفته به صورت بسیار کلی نتیجه زیر را گرفت. در بخش کالاهای خاص کشاورزی می‌توان محصولاتی چون گندم (انواع مختلف)، جو، برنج، ذرت، میوه (مرکبات، سیب، انگور، خرما، پسته، بادام، گردو و ...)، آب میوه، چای، دانه‌های روغنی، گوشت قرمز و سفید، نیشکر و چغندر قند، قند، شکر، عسل، کره و پنیر، شیر، سیر، پیاز، سیب‌زمینی، گوجه‌فرنگی، نخود و لوبیا، پنبه، پشم، کرک، روده، پوست و چرم، روغن‌های نباتی و حیوانی را جز کالاهای خاص کشور برشمرد.

در مورد کالاهای حساس صنعتی نیز می‌توان به کفش، خودرو، پوشاک و منسوجات، کاشی و سرامیک، پتو، دارو، پوست و چرم و محصولات چرمی، برخی مواد دارویی و شیمیایی، دستگاه‌های تلفنی و قطعات منفصله خودرو اشاره کرد.

۱- حسن ثاقب و همکاران «تعیین فهرست کالاهای حساس تجاری ایران جهت برقراری تعرفه‌های ترجیحی در قالب موافقتنامه ECOTA»، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، ۱۳۸۵.

منابع

الف- فارسی:

آیین‌نامه اجرایی جزء (۳) بند «ه» تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور.
حیدری، خلیل، زورار پرمه و دیگران (۱۳۸۵) «اصلاح نظام پرداخت یارانه کالاهای اساسی در ایران (با تأکید بر هدفمندی)» مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی.
مصوبات هیأت دولت، کمیسیون شورای اقتصاد در سالهای ۸۷-۱۳۸۲ در مورد قیمت‌های خرید تضمینی محصولات کشاورزی.
وزارت بازرگانی، آخرین ویرایش لوح فشرده کتاب مقررات صادرات و واردات سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ وزارت بازرگانی.
کتاب الکترونیکی (e-book) مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۸۷ با در نظر گرفتن فهرست تغییرات مصوب تعرفه‌ها در سال ۱۳۸۸ در سایت مرکز توسعه تجارت به نشانی www.Tpo.ir
فهرست پیشنهادی کالاهای حساس و فهرست منفی ارائه شده از سوی جمهوری اسلامی ایران به اکوتا، ۱۳۸۶.

ب- لاتین:

ICTSD and FAO (2007) Indicators for the Selection of Agricultural Special Products: Some Empirical Evidence, Information Note, Number 1, July.
WTO, Doha Development Agenda.
WTO, July Package 2004.
WTO/TN/AG/W3/.
WTO/TN/AG/W/4/Rev.J, feb 2008.